

Nr 52

Av herr **Jonasson m. fl.**, *angående förmånerna inom den allmänna försäkringen för deltids- och korttidsanställda samt lågavlönade.*

(Lika lydande med motion nr 41 i Första kammaren)

Utformningen av den allmänna tilläggspensioneringen tillfredsställer ej rimliga krav på rättvisa åt låginkomstgrupperna. De deltids- eller korttidsanställda får inte det utbyte i form av pensionsrätt för erlagda avgifter som andra personer inom systemet får. De deltids- och korttidsanställda hör ofta till gruppen låginkomsttagare.

De nämnda effekterna beror på olikhet i reglerna för beräkning av pensionsgrundande inkomst och för beräkning av avgiftsgrundande inkomst, i båda avseenden såvitt gäller inkomst av anställning. Dessa regler torde ha tillkommit i syfte att omöjliggöra avgiftsundanflykt av betydelse genom anställningsbyten. De medför emellertid att de korttids- och deltidsanställda ej får pensionsrätt i förhållande till den avgift som erlagts. I en del fall kan betydande avgiftsbelopp erläggas för korttids- och deltidsanställda utan att de anställda erhåller någon pensionsrätt. I andra fall erlägges avgift för anställda av den åsyftade kategorin utan att de erhåller så stor pensionsrätt som avgiftens storlek motiverar. I den mån vederbörande arbetstagare har drivit egen rörelse vid jordbruk, antingen som huvudnäring eller som binäring till en deltids- eller korttidsanställning, har visserligen pensionsrätt erhållits från arbetsanställningen, men avgifterna har helt fått bestridas av individen själv (under förutsättning att arbetsinkomsten ej uppgått till basbelopp); inkomsten från anställning har lagts i botten och inkomsten från den egna rörelsen har lagts ovanpå vid beräkning av avgift. Detta måste betraktas som högst otillfredsställande.

Frågan har tidigare behandlats i riksdagen, och många exempel på orättvisorna har anförts. Allmänna skatteberedningen anförde i sitt betänkande Nytt skattesystem 1964 exempel på den bristande överensstämmelsen mellan förmåner och avgifter.

Då riksdagen 1960 behandlade motioner i denna fråga hemställde andra lagutskottet att enär erfarenhet ännu icke vunnits av reglernas verkningar motionerna inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Så lång tid måste nu anses ha förflutit sedan reglerna trädde i kraft att en översyn bör komma till stånd. Senare har motioner i frågan avslagits under hänvisning till att frågan var under övervägande. Det åsyftade utredningsarbetet har avslutats genom att utredningen om indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter lagt fram sitt betänkande i ämnet. Såvitt känt är någon åtgärd i förevarande hänseende inte aktuell. Hänvisningar till den allmänna konstruktionen av tilläggspensioneringssystemet kan inte i längden motivera att man underlåter att lösa den rättvisefråga som föreligger. Då olägenheterna till övervägande del drabbar personer med relativt små inkomster, anser vi förhållandena högst otillfredsställande. Bland de grupper som drabbas kan nämnas husmödrar och studerande, som har förvärvsarbete på deltid eller som arbetar viss tid av året som semestervikarier eller liknande, samt företagare, som har viss inkomst av anställning, t. ex. småbrukare som har skogsarbete en viss tid av året. Det är angeläget att åtgärder vidtages för att skyndsamt eliminera dessa olägenheter.

Även på ett annat område är reglerna så utformade att de gynnar de högre inkomsttagarna på bekostnad av de lägre. Härmed avser vi främst de s. k. 30- och 15-årsreglerna. Pensionen skall, när systemet är helt utbyggt, utgå för högst 30 intjänade år, men avgifter skall inbetalas för hela den aktiva arbetstiden. Den som får avstå arbetsinkomst till ATP under 45—50 år får sålunda inte räkna fler pensionspoäng än den som får avstå till avgifter i endast 30 år, vilket i stort sett måste missgynna låglönegrupperna, som tidigt kommer ut i förvärvslivet.

Samma effekt får den s. k. 15-årsregeln om att pensionen skall beräknas på genomsnittsinkomsten under de 15 bästa åren. De grupper som har brant stigande inkomster under senare delen av sin aktiva tid favoriseras härigenom. De lägre inkomstgrupperna har i regel en jämn inkomstutveckling under hela sin aktiva tid.

De nuvarande reglerna för beräkning av avgifter och förmåner inom tilläggspensioneringen missgynnar enligt vår uppfattning låginkomstgrupperna. De får inte samma utbyte för erlagda avgifter som andra grupper. Den vägledande principen bör vara att en viss avgiftssumma skall ge samma förmån oavsett under vilken tidrymd och fördelning på olika år m. m. den inbetalats. Vi anser att det bör finnas goda möjligheter att genomföra en sådan reformering av pensionssystemet att det bringas i överensstämmelse med de ovannämnda principerna. Frågan härom bör snarast prövas ingående.

Med hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning samt förslag rörande en sådan reformering av berörda regler i ATP-systemet att den nuvarande disproportionen mellan avgift och förmån för

deltids- och korttidsanställda samt lågavlönade avlägsnas
i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 15 januari 1969

Bertil Jonasson (cp) Rune Gustavsson (cp) Tage Sundkvist (cp)
i Alvesta